

שמעתא עמיקתא

גליון תקס"ג | פרשת במדבר | תשפ"ג | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובב"א

שמעתא אליבא דהלכתא

משיעורי הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה רמות ב'

האם ניתן לערב עירוב תבשילין על תבשיל שהתבשל בכיריים אינדוקציה

א. עירוב תבשילין בפת ותבשיל. ב. מאפה ממולא אם חשיב תבשיל ומאפה. ג. דבר הראוי ללפת בו את הפת. ד. כבוש כמבושל. ה. מליח כרותח. ו. גדר ביטול לענין עירוב תבשילין. ז. תבשיל התבשל בכיריים אינדוקציה או מיקרוגל / ביטול בכלי שני. ח. אפיה אחר ביטול.

א. עירוב תבשילין בפת ותבשיל

תנן **בביצה** (טו:) יו"ט שחל להיות ערב שבת לא יבשל בתחלה מיו"ט לשבת, אבל עושה תבשיל מערב יו"ט וסומך עליו לשבת. מבואר דלצורך עירוב תבשילין בעינן תבשיל. ומשמע שאף לצורך אפיה סגי בזה. אלא דעיינן **בגמ'** דאמר רבי אליעזר אין אופין אלא על האפוי. ומשמע דלצורך אפיה בעינן דבר אפוי.

וכבר עמדו בזה הראשונים, דעת ר"ת (הובא בראי"ש פ"ב סי' יא) דקיי"ל כר"א וע"כ בעינן פת ותבשיל. וכן נקט **המרדכי** (סי' תרעג). וכ"כ **בהגהות אשר"י** (ביצה פ"ב סי' ה) והוסף שאם עשה פת גרידא אפי' לאפות אינו יכול. והביאו **העולת שבת** (סי' תקכז). וכ"כ **בעטרת זקנים** (אות ה) אליבא דשיטה זו. וכ"כ **בא"ר** (אות ד) בשם **המהרש"ל**. והביאם **הפמ"ג** (מ"ו סי' ד). וכן פסק **המ"ב** (סי' קיז). ואם עירב על תבשיל לחוד דעת **הפני"ם** (ביצה טו.) ד"ה אמר) שבדיעבד מהני לדעה זו. **והעמודי אש** (סי' ה אות לו) דחה דבריו. ועיי' **בחת"ס** (ביצה טו.) ד"ה ולפמ"ש). ומשמעות הפוסקים (הובאו בסמוך) שכת' שבדיעבד סמכין על ר"י (החולק על ר"ת) משמע דלדעת ר"ת הוא לעיכובא. ודעת ר"י (תוס' שם יז: ד"ה אמר) דתבשיל לחוד סגי כי מבואר **בתוספתא** (ביצה פ"ב ה"ב) **ובירושלמי** (פ"ב ה"א) דפלגי על ר"א וקיי"ל **בשבת** (קל:) דר"א שמותי הוא. **והתוס'** (יז: ד"ה אמר) כת' בשם ר"י שמי"מ לא מלאני לבי לעבור על דברי דודי וצריך פת ותבשיל וכן עמא דבר. **והרא"ש** (שם פ"ב סי' יא) הביא שכדעת הר"י ס"ל **להבה"ג** (הל' יו"ט לו:) וכו', ומי"מ נהגו להחמיר כר"ת. **והר"ן** (שם י. ברי"ף ד"ה אמר) מסיק דא"צ פת וי"ט שכן דעת הר"י. וכן נר' שהוא דעת **הרמב"ם** (פ"ו ה"ג). **והמגיד משנה** (פ"ו ה"ג) כת' שכן דעת **הרמב"ן** (ה.) **והרשב"א** (ע"ב) בית מועד ש"ס סי' א, וחי' יז: ד"ה אמר) ועוד, אלא שנהגו להחמיר כר"ת. **וכת' הגה"מ** (אות ג) **שר"י** ורבו של **רש"י** (עיי' סידור רש"י סי' תרט, שו"ת סי' רצז) היו נוהגים לערב בפת ותבשיל וכן פשט המנהג. **וכת' הב"י** (ע"ב) **עושין** דמ"מ היכא דאירע דלא עירבו אלא בתבשיל לבד סומכים על כל הנך רבנותא דשרו. וכן פסק **השו"ע** (סעי' ב).

וכתב **המרדכי** (סי' תרעג) דאיתא **בירושלמי** עירובי תבשילין כך הם פת כביצה ותבשיל כזית, והא דקאמר פת כביצה ותבשיל כזית פליג אתלמודא דידן (ביצה טו.) דמשמע שיעור כזית ולא מפליג בין פת לתבשיל. ע"כ. **וההגהות אשר"י** (ביצה פ"ב סי' ה) כתב בשם **אור זרוע** שיניח פת כביצה ותבשיל בכזית. **והדרכי משנה** (אות א) כת' בשם **האור זרוע** דראוי להחמיר בפת כביצה. וכן פסק **הרמ"א** (סעי' א) דנוהגין לתתלה בפת כביצה. [והעירוני דיש לדון האם בריה חשיב לענין זה כמו לענין ברכות הנהנין. וצ"ע בעת].

ב. מאפה ממולא אם חשיב תבשיל ומאפה

ותנן **בביצה** (טו:) עושה תבשיל מערב יו"ט וסומך עליו לשבת, בית שמאי אומרים שני תבשילין ובית הלל אומרים תבשיל אחד ושון בדג וביצה שעליו שחן שני תבשילין. אכלו או שאבד לא יבשל עליו, בתחלה ואם שיר ממנו כל שהוא סומך עליו לשבת, ע"כ. **ופרש"י** ביצה שעליו - שהיו טחון ביצה על הדג כשצולין אותו, ע"כ. מבואר ששני מאכלים שהתבשלו יחד חשיבי כשני תבשילין. ולפני"ז יש לדון האם פשטידא אפוייה ממולאת בשר חשיב כתבשיל ופת או כדבר א'. ולכאוי' מהא דדג וביצה י"ל דחשיב כשני דברים נפרדים. אלא דלענין סעודה מפסקת בערב ת"ב שהדין הוא שמותר לאכול רק ב' תבשילין, כת' **המ"ב** (סי' תקנב סי"ק יושע"צ אות ג) דלביבות ממולאת בגבינה נקרא שתי תבשילין. וכן אטריות עם גבינה וכדו' כיון דרוב פעמים אוכלים אותם בנפרד. ויש מקילים בכל זה כיון שהדין לעשותן כן א"צ עושין כל ברוב העמים. ויש להחמיר בזה, ע"כ. ולפני"ז י"ל דבעיית יש להקל בזה דעיי' **בב"י** (סי' תקנב) שהביא מח' אם י"ש ללמוד דין שני תבשילין בסעודה מפסקת מע"ט, והסוברים דאין ללמוד מע"ט היינו כי בעיית תבשילין הקילו טפי.

ג. דבר הראוי ללפת בו את הפת

ואיתא **בביצה** (טו:) תרי לישני האם בעינן דבר המלפת הפת לעירוב תבשילין. ובלישנא בתרא אמר אביי לא שנו אלא תבשיל אבל פת לא מאי טעמא מידי דמלפת, בעינן ופת לא מלפת ודיכא נמי לא מלפתא דאמר ר' זירא הני בבליי טפשיא דאכלי נחמא בנהמא. **ופרש"י** לפתן בעינן, דמוכחא מלתא שעשוי לשבת. וכן פסקו **הרא"ש** (פ"ב סי' ה) **והרמב"ם** (פ"ו ה"ג). וכן הביא **השו"ע** (שם סעי' ז). **וכת' המ"א** (סי' א) דאפי' במקום שמלפתין בו את הפת בכל דעתו וה"ה שאר מיני לפתן וקטניות במקום שאין דרך ללפת בהן הפת אסור לערב בהן, ע"כ. וכן פסק **המ"ב** (סי' יב). ועיי' עוד **במ"א** (סי' יב) שהבין מרש"י שם שצריך להקפיד מן הדין שיהא דבר שאין רגיל לאכול בכל יום. אולם **השעה"צ** (אות כג) דחה דבריו כי מהגמ' והשו"ע לא משמע כן, עיי"ש. **וכת' הערוה"ש** (אות ג) דאנחנו נוהגים להניח ביצה מבושלת דהביצה אינה מתקלקלת וההמון אינם בקיאים בזה וכמה פעמים ראינו שכשהולכים בשבת ליטול הכבוש המבושל שהניחו עליהם את העירובי תבשילין נתקלקל מאד ומשליכין אותו לחוץ, ולכן יש לזוהר בזה מאד.

ד. כבוש שחמור ותבשיל

ואמור עוד שם (טו:) דתבשיל זה צלי ואפילו כבוש שלוק ומבושל, וקוליים האספנין שנתן עליו חמין מערב יו"ט, תחלתו וסופו אין לו שיעור, ע"כ. **ופרש"י** שלוק. מבושל הרבה מאד: מבושל. כהלכתו. כבוש. בחומץ וחרדל ומיני ירקות ע"כ. מבואר דאף כבוש חשיב ביטול לענין ע"ית. וכן איתא **בברייתא** (ביצה פ"ב) דכבוש ראוי לכך. וכ"כ **הרי"ף** (ח. ברי"ף), **הרמב"ם** (שם ה"ד) **והרא"ש** (סי' ה). **והטור** (שם) כת' דכל מיני תבשיל צלי שלוק ומבושל ראוי לכך. ובאר **הב"ח** (ש"ת ג) שהטור השמיט כבוש וקוליים האספנין ומעושו, ולא נקט אלא מיני תבשילין דנתבשלו ממש אצל האש דשכיחי אצל כל אדם. **והשו"ע** (סעי' ה) כת' כהרמב"ם. ועיי' בסמוך.

ה. מליח כרותח

ואיתא **בביצה** (טו:) דגים קטנים מלוחים אין בהם משום ביטול גוים, אמר רב יוסף וצ"ל צלאן גוי סומך עליהם משום עירובי תבשילין. **וכת' הר"ן** (ח. ד"ה אמר) שאנ"פ שאין בו משום ביטולי גוים לאו משום דלא ליהוי תבשיל, אלא משום איקורבי דעתא הוא וכל שנאכל כמות שהוא חי אין קירוב הדעת בביטולו, אבל מ"מ כיון דתבשיל מיהא הוי סומכין עליו משום ע"ית. ועיי"ש **בטור** דבמליחה בלא ביטול לא מהני אפי' שנאכלין מחמת מלחן. ובאר **הב"ח** (אות ג) דמליח לא דמי לכבוש דהוי כמבושל, אבל מליחה אינה אלא כרותח דצלי, ואפי' צלי גופיה חשיב תבשיל מ"מ מליחה דאינה אלא כצלי ולא צלי ממש לא חשיב לסמוך עליו, ע"כ. ובדרך זה כת' **המ"א** (סי' א) ועיי' **בצל"ח** (שם) **ובמחנה"ש** (שם) משי"כ בזה.

אלא דעיי' **בחכ"מ** (סי' ק) שדן בעירוב תבשילין ככבוש או בדגים מלוחים הנמליחה סגי לזה, ולפני"ז י"ל **דמליח וכבוש דינים** (פ"ו ה"ד) לא גרסי בגמ' הני"ל דגים מלוחים אלא דגים קטנים סתם, ומוכח דס"ל דמליחה סגי לזה, ולפני"ז י"ל **דמליח וכבוש דינים שווה** והסובר דמהני כבוש מהני מליח. **והטור** הני"ל שלא הביא דכבוש מהני ה"ה מליחה. ועיי"ש איך שביאר דברי הש"ס אליבא דהטור. ומסיק שיש לסמוך ע"ז בשעת הדחק, אלא שיש להסתפק אם יכול לברך ע"ז, שיי"ל כיון שאין ברכות מעכבות עדיף יותר שלא לברך אפי' שיצא יד"ח עירוב בזה, ולמעשה לא יברך, ע"כ.

והנשמת אדם (ככל קב אות ג) השיג על **החכ"צ** שאין שום דעה בפוסקים כדבריו, ותמה על פשרתו שיערב בהם בלא ברכה, דא"כ איך יוכל לבשל כחת' מיו"ט לשבת על סמך עירוב כזה. וכת"כ **הק"נ** (ביצה פ"ב סי' טו אות י) שאף בדיעבד לא מהני. וכן דעת **הבית דוד** (א"י סי' שד) הובא **בברכי"י** (אות יא). **והמ"ב** (עשה"ש אותיות כד - כז) דחה לגמרי דברי הח"צ. אולם **המהרש"ם** (א"י סי' טו) הביא ראייה משו"ת **הרשב"א** **בחה"צ** וע"כ כת' שדבריו נכונים. וכן הוכיח **בבית החיצו"א**. אולם **המהרש"ם** (ע"ב) **בשואל ומשיב** (מדו' תל' ח"ב סי' צז) **ובתשובה מאהבה** (ח"ב ע"ב סי' תקכז). ודעת **הראשון לציון** (ביצה שם) דמליח דצלי מהני.

פניני הלכה

האם בן א"י יכול להשלים מנין לבני חו"ל הנמצאים בא"י ביו"ט שני

א. המנהג כיום דבני א"י בכל מושבותיהם נוהגין לעשות יו"ט אחד, ואילו בני חו"ל בכל מקומות מושבותיהם נוהגין לעשות ב' ימים טובים. ויעו' **בריטני"א** בסוכה (מג. וכן הוא ברי"ה יח) דביאר דכך היתה תקנת הלל ובי"ד שנלך אחר הרוב, וברוב חוץ לארץ לא היו השלוחין מגיעין, ומש"ה עבדינן בכל חו"ל ב' ימים כמנהג אבותינו. וברוב א"י היו השלוחין מגיעין, ולפיכך עושין בכל ארץ ישראל כמנהג אבותיהם לעשות המועדות יום אחד, חוץ מר"ה דהיו עושין ב' ימין בכל מקום. עיי"ש.

אולם **הרמב"ם** (פ"ה מהל' קידוש החודש) כתב דכל מקום שיש בינו לבין ירושלים מהלך יותר מ' ימים, עושין ב' ימים לעולם כמנהג מקודם. ואילו כל מקום שיש בינו לבין ירושלים עשרה ימים או פחות, רואים אם אותו המקום מא"י שהיו שם בני ישראל בשעה הראיה בכיבוש שני, כגון אושן ושמרעם ולוד ויבנה וכו' וכיוצ"ב עושין יום אחד בלבד. ואם אותו המקום מסוריא כגון צור ודמשק ואשקלון וכיוצ"ב, או מחו"ל כגון מצרים ועמון ומואב וכיוצ"ב, עושין מנהג אבותיהן שבדיניהן אם יום אחד או ב' ימים. ואם הוא מקום מסוריא או חו"ל ואין להם מנהג, או שהיא עיר שנחחדשה במדבר בא"י, לא מקום ששכנו בו ישראל עתה, עושין ב' ימים כמנהג רוב העולם.

ומ"מ למעשה נהגו בכל ארץ ישראל לעשות יום אחד. וכתב **החזו"א** (אוי"ח סי' קל"ג) דיש להם על מה שיסמוכו אחרי שכן דעת הריטב"א, ובשל סופרים הלך אחר המיסקל. ועוד שאצלנו הכל ספק, ובספק גס לדעת הרמב"ם אין עושין רק יום אחד עיי"ש.

[ולענין יו"ט של עצרת, אפי' שאין תלוי בקביעת ר"ח סיון, אלא לעולם עצרת ביום החמישים, וע"כ אין השלוחין יוצאין עליה, כמבואר **בירושלמי** ר"ה (פ"ק ה"ד). מ"מ כתב **הריטב"א** (רי"ה יח) דאפי"ה עבידנן ביה ב' ימים טובים בחוץ לארץ, וגזירה אטו שאר כל המועדות. וכ"כ **הרמב"ם** (פ"ו מהל' קידוש החודש ה"י) דהתקין חכמים שכל מקום שאין שלוחי תשרי מגיעין שם עושין ב' ימים טובים אפי' יו"ט של עצרת].

ב. וכתב **המחבר** (סי' תצ"ו סי"ג) דבני א"י שבאו לחו"ל אסורים לעשות מלאכה ביו"ט שני של גלויות בישוב, אפי' דעתו לחזור. עיי"ש. וטעמא דמילתא דנותנין עליו חומרי המקום שהלך לשם.

ובשו"ת **רוכל** (לבו"ב סי' כ"ח) כתב דדבר פשוט דכל שדעתו לחזור למקומו נוהג כמקום שיצא משם, אפי' להקל, ובלבד שלא יעשה בפני בני המקום שהלך לשם, וכן הוא מבואר **ברא"ש** (פסחים פ"ד סי' ד). וכל מי שיצא מא"י לחו"ל ודעתו לחזור, אפי' שהוא בחו"ל הרי הוא כאילו הוא בארץ, וכן מי שבא מחו"ל לא"י ודעתו לחזור הרי הוא בכלל בני חו"ל. וכן מעשים שבכל יום בכל שנה ושנה דעולים בג' רגלים מחו"ל לארץ ועושים יו"ט שני של גלויות כתיקוננו וכמשפטינו בחו"ל, ולא עוד אלא שמתקבצים מנין מבני חו"ל העולים לרגל ומתפללים תפילה וקורין בתורה ומפטירין בנביא בברכות תחילה וסוף, כמו שעושין ביו"ט שני בחו"ל, דבר זה נעשה מימי קדם בפני גדולי עולם, ולא פקפק אדם בדבר זה מעולם.

אלא דיצא להקשות איך מתפללים תפילת יו"ט בפרהסיא בא"י, והיכי לא חיישינן להא דתנן (פסחים ג) ואל ישנה אדם מפני המחלוקת, והיה מספיק להם שיתפללו תחילה וסוף, כמו שעושין ביו"ט שני בחו"ל, דבר זה נעשה מימי קדם בפני גדולי עולם, ולא פקפק אדם בדבר זה מעולם.

ז. גדר בישראל לענין עירוב תבשילין

ומבואר ע"פ שכתבו חשיב תבשיל לענין ע"ת אע"פ שלא חשיב בישראל מה"ת לענין שבת, שהרי כתי' **המ"ב** (סי' שכא ס"ק טו) הדחובש כבשים אין בו חיוב שאינו תולדת האור אלא אסור מדרבנן. וכן מבואר בענין ב"ח **בהגהות או"ח** (כלל ל סי' ד) הובא **ברק"א** (יו"ד רס"ו פו ורס"י קה). וכן נקטו **הפמ"ג** (או"ח סי' שיח מ"ז ס"ק ו ד"ה פשיטא) ו**הגהות יד שאול** (סי' צ סעי' ג).

ומצינו עוד **ברמב"ם** (שם) שכתב דמעושן יוצאין בו משום עירובי תבשילין. וכן פסק **השו"ע** (שם סעי' ה). וכתב **הרב המגיד** שם שהוא **ירושלמי** (תרי"ס פרק הנדר מן המבושל ה"א). וכ"כ **הב"י** (שם) ו**הביאור הגר"א** (על סעי' ה). [ועי' **בחסם צבי** (סי' ק) ו**בצל"ח** (ב"צה טו ד"ה תבשיל) שתמה ע"ז שלענין עירובי תבשילין לא זכור שם דבר במעושן, אלא לענין נדרים ולענין בישולי שבת, בישולי גוים ובשר בחלב, הוא שם בעיא דלא אפשיטא. ואפשר לדאונת **הרב המגיד** דכיון דעירובי תבשילין הוא ממדרבנן לכן ספיקו להקל].

מאיך לענין שבת כתי' **הרמב"ם** (מ"א סי' ה"ז) המעושן והמבושל בחמי טבריא וכיוצ"ב אין לוקין עליו. וכתי' **המגיד המשנה** (שם) המעושן בעיא דלא אפשיטא **בירושלמי** (שם) וידוע שספק תורה להחמיר ואין לוקין עליו כו', ע"כ. והביאו **הב"י** (יו"ד סי' פו ד"ה כתב הרמב"ם). וכן נקט **הבאר הגולה** (שם על סעי' ו אות ג'). אולם **הפר"ח** (שם סס"ב) כתי' דלעולם ספקו של הירושלמי נפשט לחומרא בירושלמי עצמו בענין שבת. וכן נקט **בביאור הגר"א** (אות ג').

ומעושן לא חשיב מבשול לענין בישולי עכו"ם כבמבואר **ברמב"ם** (ע"פ הטי"ז) ע"פ הירושלמי (שם) דליכא משום בישולי עכו"ם במעושן. ולענין ב"ח נ"ח הפוסקים אם חשיב בישול, עי' **בפמ"ג** (יו"ד סי' פו מ"ז ס"ק א ד"ה והנה). ושוב חזינן דמה דאפשר דלא חשיב בישול לענין שבת, בב"ח ובישול עכו"ם אינו קובע לענין ע"ת. ועי' **בדעת תורה** (שם סעי' ה) שנקט שחלב מבושל חשיב תבשיל אע"פ שהוא נאכל חי. וכן נקט **האול"צ** (ח"ג פ"ב אות ב) לענין מאכלים שעוברים תהליך פסטור כגון חמאה וגבינה ושמתת וכדו', אפשר לערב בהם. וצ"ל דס"ל **לדעת תורה** דחלב חזי ללפת ע"י ששורה פתו בחלב. וא"כ נימא כן יש לדון לענין תה וכדו', וצ"ע"ק אם חשיב דברים אלו בזה"ז בכלל דבר המלפת הפת כי אין הדרך לשרות בהם לחם, אלא שם הבא בכיסינן או ספק פת הבא בכיסינן. וכתבו **הר"ן** (תעניות י. ב"ר) ו**המרדכי** (תעניות ט' תרל"ד) ו**ההגה"מ"י** (תעניות פ"ה אות ב) בשם **הסמ"ג** (עשין מדרבנן ג) שיוצאים בתפוחים מבושלים עירובי תבשילין כדמוכח **בירושלמי** (שם), ע"כ. והובאו דבריהם **בב"י** (וכן פסק **הרמ"א** (סעי' ה). וכתבו **המ"א** (ס"ק ד) ו**הבה"ל** (ד"ה תפוחים) דמיייר בידוע שדרך אותו מקום ללפת בתוך הפת, ע"כ. מאיך לענין שבת מצנינו מחי אם איכא משום בישול בפירות הראויים לאכילה, עי' **ברע"א** (סי' רנד על סעי' ד) שהביא שמבואר ברמב"ם, דדברים הנאכלים חיים (כגון פירות) אין בהם משום איסור בישול מה"ת. אולם דעת **הרמב"ן** (ע"ז עד: ד"ה ואנין שריב) דאיכא משום בשול אף בכה"ג. וכן דעת **השו"ע** (סי' רנד סעי' ד) וכ"כ **במ"ב** (סי' שיח שעה"צ אות קד). ועי' בזה **בשמעתא עמיקתא** גליון ק"ה.

ומבואר דמ"ל דלענין ע"ת אף מה שיתכן שאינו בכלל מבושל לענין שבת וכדו', חשיב מבושל בענין ע"ת. ועי' **בביצה** שם דאיתא דאפי' קוליים האספנין שהדיחו בחמין מערב יו"ט סומכין עליו משום עירובי תבשילין. ו**פרש"י** קוליים האספנין דג מליח הוא ונאכל כמות שהוא חי אלא שנותנין עליו חמין וזהו בישולו. וכ"כ **הרמב"ם** (שם). וכן פסק **השו"ע** (שם סעי' ה). וכת' **בביאור הגר"א** (שם על סעי' ה) דילפינן לה משבת בפרק חבית. ושם בדף קמ"ה ע"ב מבואר לענין שבת שיש בו משום בישול. מבואר דלפינן גדרי בישול לענין ע"ת מגדרי בישול בשבת. ועי"כ צ"ל דמה שחשיב בישול לענין שבת ודאי חשיב בישול לענין ע"ת, אבל אכתי מה שאינו בכלל בישול בהלכות שבת אפשר שהוא בכלל בישול בענין ע"ת.

ועי' **בפמ"ג** (סי' תקכו מ"ז ס"ק ו) שכת' דבעינן ע"ת שתבשיל המועיל תלוי בחיים ואוי לאכילה ללפת שלא ע"י הדחק, וע"כ אם מבושל רק מאכל בן דרוסיה לא מהני, וה"ה כל כיוצ"ב, ע"כ. ו**המקור** (לח"מ אות ב) מסתפק בזה. אולם **המנחת פתים** (על סעי' ה) יצא לחלוק על **הפמ"ג**, כי גם כבוש ומעושן ראויים לע"ת, כ"ש כמאב"ד, וכן הוא **בריטב"א** בעירובין (כ: ב), עי"ש.

ז. תבשיל שהתבשל בכיריים אינדוקציה או מיקרוגל / ככלי שני

מעתה יש לדון בכמה גוונא, וכגון לענין בישול בכיריים אינדוקציה או מיקרוגל, דיש סוברים דלענין שבת חשיב בישול בחמה או בחמי טבריה דאינו חשיב בישול (עי' בזה **בשמעתא עמיקתא** גליונות קמ"ב-ג). וכן יש לעיין בענין בישול אחר אפיה אם חשיב הדבר כאפוי או כמבושל ונפ"מ לסוברים דבעינן לעירוב דוקא תבשיל.

ולפי המבואר לעיל יוצא שאף מה שאינו בכלל בישול המחייב שבת מ"מ כיון שהוא "נקרא לענין שמלפתין בו הפת" מהני לענין עירוב תבשילין. ובדרך זה כתב **הערוה"ש** (סי' תקנב אות ז) לחלק בין תבשיל לענין ע"ת דמהני כבוש לבין תבשיל בענין סעודה מפסקת (בערב ת"ב) דלא מהני, כי דלענין ע"ת **תלוי במה שמלפתין בו את הפת** וע"כ כבוש חשיב תבשיל לענין זה, ולענין סעודה מפסקת ערב ת"ב בחשיבות תבשיל תלוי, ע"כ. ולפי"ז ה"ה מבושל באינדוקציה או במיקרוגל.

ואפשר דאפי' המבשל מאכל ככלי שני חשיב תבשיל לענין ע"ת, אף דלענין שבת ואוי"ה לא חשיב בישול (ולענין שבת עכ"פ מבשל קלי הבישול, עי' בזה **בשמעתא עמיקתא** גליון תצ"ח). אלא דלפי המבואר לעיל דמליח אע"פ דהוי כרותח בענין איסור והיתר מ"מ אינו חשיב תבשיל אף לע"ת מוכח דלא כל שינוי במאכל חשיב כמבושל, אלא דאכתי יש לחלק דשאני התם דהוי "כרותח" בלבד וע"כ אין שינוי מהותי במאכל שיקרא "תבשיל", משא"כ בכלי שני וכדו' דאע"פ שאינו בכלל בישול בשבת היינו כי אין כאן מלאכת מבשל אבל אכתי הדבר גורם לשינוי המאכל ושם מבושל יש לו. וצ"ע. [אלא דבישול בחמה ובחמי טריה י"ל דעדיף מבישול ככלי שני דעי' **בפמ"ג** (סי' שיח מ"ז ס"ק ו) שנקט דמבושל בחמי טבריה או תולדת חמה שוב אין בו משום בישול בשבת ואפשר דאף מותר לתתלה כי כבר נתפעל בבישולו. וחזינן שדבר שהתבשל בחמה חשיב מבושל. אלא **שהאב"ז** (או"ח סי' קכט אות ג) כתב דפטור בכה"ג, כי אין ניכר הבישול כי אין שינוי טעם. ועי' **באגלי טל** (אופה ס"ק מד) ו**במנ"ח** (מצוה ז אות ב).

שו"מ **בתשובה מאחבה** (ח"ב סי' ע"ג) דפת של ישראל שאפאה גוי אין תיקון ע"י שהישראל בשלנו, דאניג דיש בישול אחר אפיה מ"מ כיון שנגמרה מלאכת האפיה ע"י גוי בלא סיוע ישראל כבר נאסר ומה יועיל בישול, ע"כ. וע"כ בענין ע"ת אפשר שמאכל שעבר אפיה (כגון קרוטונים) ולאחר מכן עבר בישול או להיפך (כגון קוגל אטריות הנאפה בתנור לאחר בישולו) י"ל דלכו"ע תלוי אם יש לו שם תבשיל או שם אחר. וצ"ע. (ועי' **במנ"ח** (ח"ב סי' ט) ו**קובץ תשובות** (ח"ב סי' ט) דס"ל דקוגל חייב בחלה כי יש לו תוריתא דנהמא, אולם דעת **המנח"ש** (ח"ב סי' קמח אות טו) ו**האל"צ** (ח"ב פ"ב אות ו) דאין לו תוריתא וחשיב תבשיל). ועי' **בנש"מ** (שם אות ב) שכתב דנראה דמותר לערב בפת מבושל במרק ונקרא חביצא כדאיתא **בברכות** (ל: ב), וזהו אפשר נמי כוונת ירושלמי הביאו **בביאורי הגר"א** (שם על סעי' ה). ודוקא כשהוא בענין שמלפתין בו את הפת, או דיש לומר דירושלמי ס"ל לשון א' שבבלי דאפילו מערבין בדייסא, ע"כ. [ועי' **בשו"ע** (סי' קסח סעי' ב) בהלכות ברכות שמחלק בין אם עשויה מפוררים גדולים מכזית דחייב בהמוציא לבין חתיכות פחות מכזית דמברכים עליהם מזוונות. ו**בביאור הגר"א** שם פירש דחביצא שאמר בירושלמי היינו פירות מבושלים].

ה. אפיה אחר בישול

ולפי המבואר לעיל תבשיל דע"ת אינו תלוי בגדרי בישול בהלכות שבת וכדו', נראה דה"ה לענין בישול אחר אפיה או אפיה אחר בישול דנחלקו הראשונים **טבור** סי' ש"ח לענין שבת האם אמרינן שיש בישול אחר אפיה ואפיה אחר בישול. ו**השו"ע** (שם סעי' ה) ו**הרמ"א** כתי' שנהגו להזהר בזה. ועי' **במ"ב** (ס"ק מא) דכשם שאסור בישול אחר אפיה או צליה ה"ה להיפך. ובענין בישולי עכו"ם כתי' **בהלכות קטנות** (ח"ב סי' ע"ג) דפת של ישראל שאפאה גוי אין תיקון ע"י שהישראל בשלנו, דאניג דיש בישול אחר אפיה מ"מ כיון שנגמרה מלאכת האפיה ע"י גוי בלא סיוע ישראל כבר נאסר ומה יועיל בישול, ע"כ. וע"כ בענין ע"ת אפשר שמאכל שעבר אפיה (כגון קרוטונים) ולאחר מכן עבר בישול או להיפך (כגון קוגל אטריות הנאפה בתנור לאחר בישולו) י"ל דלכו"ע תלוי אם יש לו שם תבשיל או שם אחר. וצ"ע. (ועי' **במנ"ח** (ח"ב סי' ט) ו**קובץ תשובות** (ח"ב סי' ט) דס"ל דקוגל חייב בחלה כי יש לו תוריתא דנהמא, אולם דעת **המנח"ש** (ח"ב סי' קמח אות טו) ו**האל"צ** (ח"ב פ"ב אות ו) דאין לו תוריתא וחשיב תבשיל).

ועי' **בנש"מ** (שם אות ב) שכתב דנראה דמותר לערב בפת מבושל במרק ונקרא חביצא כדאיתא **בברכות** (ל: ב), וזהו אפשר נמי כוונת ירושלמי הביאו **בביאורי הגר"א** (שם על סעי' ה). ודוקא כשהוא בענין שמלפתין בו את הפת, או דיש לומר דירושלמי ס"ל לשון א' שבבלי דאפילו מערבין בדייסא, ע"כ. [ועי' **בשו"ע** (סי' קסח סעי' ב) בהלכות ברכות שמחלק בין אם עשויה מפוררים גדולים מכזית דחייב בהמוציא לבין חתיכות פחות מכזית דמברכים עליהם מזוונות. ו**בביאור הגר"א** שם פירש דחביצא שאמר בירושלמי היינו פירות מבושלים].

מ. ס. ק. נ. א. ר. ד. י. נ. א.

א' יו"ט שחל בערב שבת, אין אופין בו, אין מבשלין בו ואין מכינים בו כל מאכל לצורך שבת. אבל מכין תבשיל (כזית) ופת (כזית) ולדעת הרמ"א לכתחלה כביצה) בערב יו"ט וסומך עליהם שיהא סכנה זו משום תחילת הכנתו לצורכי שבת, ואז יהיה רשאי לאפות ולהכין כל מאכל ביו"ט לצורך השבת, ותבשיל ופת אלו שהוא סומך עליהם נקראים עירוב תבשילין. ובדיעבד אם הכין רק תבשיל סומך עליו. ו' תבשיל זה מועיל לתבשיל בו את הפת (אבל אטריות וכדו' לא מהני) ומועיל בין אם הוא מבושל, צלוי, או כבוש (כגון מלפפון חמוץ), אבל מלוח (כגון דג העריני"ג) לא מועיל, ובשעת הדחק שאין לו דבר אחר לערב עליו המיקל לערב במלוח אין מוחים בידו, ומ"מ באופן זה לא ירבה על העירוב. ג' תבשיל שבושל בכיריים אינדוקציה או במיקרוגל וכדו', שלענין דינים מסוימים אינו בכלל בישול (עי' בזה **בשמעתא עמיקתא** גליון תקנ"ז), מ"מ לענין ע"ת כיון שיש כאן תבשיל שמלפתין בו הפת מערבין עליו.

יו"ט, ומ"מ תפילת יו"ט צריך להתפלל בביתו בצנעא. מיהו למעשה המנהג היום דבני חו"ל נוהגין לעשות לעצמם מנין ביו"ט שני. ובאמת בשו"ת **אגרות משה** (או"ח ח"ה סי' ל"ז אות ו') כתב לתמוה על שנהגו כן, ומ"מ סיים דע"פ למעשה כבר עשו כן בלא חולק. והביא דברי הב"י באבקת רוכל. וסיים דלכן למעשה צריכין לעשות בציבור אבל לא בפרהסיא.

ויעוי' **בפאת השולחן** (סי' ב' אות כ"א) דכתב דבני חו"ל הבאים לא"י להשתטח על קברי צדיקים ולחגו יו"ט בא"י ואח"כ חוזרים לחו"ל למקומם, הם נוהגים ביו"ט של גלויות ככל דיניהם, ויש בית כנסת מיוחד שמתפללים ביו"ט שני של גלויות תפלה של יו"ט.

ג. ויל"ע בבני חו"ל הרוצים לעשות מנין בפני"ע ביו"ט שני של גלויות, אם רשאי לצרף מבני א"י לעשרה ונ"מ בשע"ת סי' תצ"ו ס"ק ג', דהביא דברי האחרונים דדנו אם כהן מבני א"י רשאי לעלות לשיאת כפים בתפילת מוסף של בני חו"ל בא"י. ומצינו **באמת ליעקב** (למורה"י אלנאזי זצ"ל - סי' א' אות ג') דנסתפק בזה אם יכולין בני חו"ל לצרף עמהם ג' או ד' בני א"י כדי להוציא ס"ית לקרות חובת היום. ומצא בספר **השולחן דה"י** (למורה"י יעקב זצ"ל - סי' י"ד) דגם נסתפק, והעלה דיכולין להצטרף עמהם. ושכן נעשה מעשה בירושלים עה"ק. וכ"כ **החיד"א** בספרו **לדוד אמת** (סי' א' אות ג').

ואע"פ דמצינו **בהלכות קטנות** (ח"א סי' די - משמיה דמרה"ר ישראל בנימין הזקן ע"ש) דכתב גבי הבאים מחו"ל דכל זמן שאינם עשרה אל יתפללו ביו"ט אלא בצנעא, וכ"ש שאין להם להוציא ס"ית וללמוד בו בענינא דיומא ע"י שיצרפו או א' ב' מבני העיר, לפי שאין לך פרהסיא גדולה מזאת. ע"כ. ויעוי' בשו"ת **לב חיים** (לגרי"ח פלאגי ח"ב סי' כ"ח) דהביא דין דעת **הפרי אדמו"ר** (ח"ג ד"ה ע"ב), וכן העלה בו **הרב ברכות המים** (או"ח סי' תצ"ו ס"ג) וכתב שכן מנהג עיה"ק ירושלים, ושכן ראוי ונכון לנהוג. מיהו מאחר דהוי פרהסיא, וא"כ כיוס דהמנהג ברור שבני חו"ל בא"י רבים הם ונוהגים לעשות מנינים בפני"ע, הרי חזינן דלא חששו ממה דהוי בפרהסיא, וא"כ נראה דה"י יכולים לצרף בני א"י למנין עשרה.

[ועינין בשו"ת **א"מ** (או"ח ח"ד סי' ק"ח) דכתב לדינא דבני ארץ ישראל יכולים להצטרף לששה בני חו"ל אפי' תלפת מוסף - אלא דהתם מיייר בבן א"י שהוא בחו"ל, ולענין עצם הצטרפותו למנין ע"ש]. אולם משמיה **דהגרש"ז אויערבך** זצ"ל כתבו (יו"ט שני כהלכות פ"ט הערה ב') דכיון דבדור הקודם היתה דעת הרבנים דעל בני חו"ל להתפלל ביחידות ולא לעשות מנינים של בני חו"ל, לכן אף שבישול נהגו כן, מ"מ אין לצרף בן א"י למנינים ועדיף שיתפללו ביחידות. אמנם משמיה **דהגרש"ז** זצ"ל כתב שם דמאחר דכתב הב"י בשו"ת באבקת רוכל דכן היה המנהג מימי קדם לעשות ולא הרהר אדם מעולם, לכן אם רוב המנין מבני חו"ל יכולים לצרף בני א"י להשלמת המנין. **העולה לדינא** - כבר נתפשט המנהג דבני חו"ל הנמצאים בא"י, נוהגין ביו"ט שני לעשות מנין בפני"ע ולהתפלל תפילת יו"ט. וי"א דאף אם אינם אלא שישה יכולים לצרף עוד ארבע מבני א"י להשלמת המנין ולהתפלל תפילת יו"ט [אולם בני א"י יתפללו תפילת חול].

כתב ע"י

הרה"ג הרב שמעון פלולי שליט"א
מו"ק הקהילה החרדית מעלה אדומים

פניני מוסר

עניני שבת קודש לימוד התורה בשבת קדש (י)

איכות לימוד התורה היא שבת יומת השבוע - ... והנה כל איכות המציאות של "ישראל" הוא רק כיון שיעור העבודת שלו לקב"ה... ואם יש באדם גרעון ח"י בדרגת עבודתו להקב"ה, הרי חסר בעצם שיעור מציאות היישראל" שבו, וממילא חסר גם בזכיותו בתורה, שהרי כאמור "ישראל" ואורייתא חד הם, וכפי שיעור היישראל" שבו כך שיעור "התורה" שבו... והנה יעקר העבודה בזמנינו הוא עסק התפילה... ונמצא דכפי שיעור דרגתו של האדם בעבודת התפילה, כך דרגתו האמיתית בתורה. **ובשבת קדש שהתפילה היא באיכות עצומה של 'ישמת חיים'... ממילא גם איכות התורה היא במדרגת נשמה, שהו סוג אחר של ד"ת, טעם אחר של מתיקות התורה, ניגון שמיימי מתגנן בדי"ת של שבת, ברוממות נשמה וניתוק מן העולם**. (הג"ר ישראל אליהו ויינטיבוב זצ"ל, נהגה בשבת ע"ב צו)

ערך על ידי מו"ם "עבודת שבת קודש"

להאזנה לשיעורי בעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א במספר ישיר 073-295-1244

✉ להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל: amikta@amikta.co.il

© שמעתא עמיקתא - לרפו"ש של חנה דינה בת צירל תחי' בתושחי' - לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0508

